

“De zintuigen tonen de realiteit”

Door: Tom Winnubst

Job Koelewijn (1962)

Een associatie bij kunst kan soms lelijk verpest worden door dat een van je andere zintuigen iets anders oppikt wat niks met het kunststuk te maken heeft. De realiteit schets iets heel anders dan wat eigenlijk word bedoelt. Bijvoorbeeld een oude-vrouwen-geurtje bij een supermodern beeldhouwwerk dat je doet denken aan het oude huis van je oma met al die ouderwetse meubelen en kitscherige vazen.

Hierdoor verandert waarschijnlijk de beleving van de kunst, en schopt totaal de associatie en betekenis in de war. Vooral geur brengt je sneller terug naar een iets dan iets zien of horen, een herinnering die waarschijnlijk niets met de ruimte te maken heeft waar je je eigenlijk bevind.

Een zelfde ervaring had ik de Paviljoens in Almere, een ouderwets geurtje rook ik die niets maken had met het moderne werk dat stond in dit museum. En meteen kreeg ik het gevoel dat de beleving van het werk verpest was. Dit museum heeft in de vaste collectie werk van Job Koelewijn.

Hij maakt vooral kunst dat gebaseerd is op de het raken van één of meer zintuigen. Niet alleen die van het zien of horen, maar ook op geur en gevoel. Soms maar één zintuig per keer of meerdere zintuigen tegelijk.

Het werk dat in de vaste collectie staat, genaamd *Jump*, is een klein Hollands graslandschap in een spiegelkamer met in het midden een slootje waar je over moet springen. Hierin is niet alleen, door middel van de spiegel een soort oneindigheid aanwezig, maar ook echt gras die een heerlijke geur verspreid in de kamer, hij speelt hier met meerdere zintuigen en een echte uitdaging het slootje springen.

Aan het begin van zijn leven was Job Koelewijn (1962) een slachtoffer van een zwaar auto-ongeluk waardoor hij langer dan een jaar verlamd op de intensive care heeft moeten liggen. Hierdoor heeft hij na dit ingrijpende deel van zijn leven gekozen om kunst te gaan maken. Eerst heeft hij een opleiding gevolgd op de Rietveld Academie en vervolgd op Sandberg Instituut. Zijn afstudeerproject in '93 was een fotoproject waarin een schoonmaakploeg waarin Spakenburgse vrouwen in klederdracht die het Rietveld Paviljoen schoonpoetste. Hierin was het ritueel van schoonmaken te zien van vrouwen uit zijn conservatieve geboorte en woonplaats Spakenburg.

Dit heeft voor Job een baan opgeleverd bij het *P.S. Contemporary Art Centre* in New York. Daarna is hij echt begonnen met het kunst maken over en voor één of meer zintuigen. Vooral met de gedachte en het gevoel die hij had opgedaan tijdens het lange jaar waarin hij volledig verlamd was en alleen maar kon nadenken.

Eén goed voorbeeld hiervan was een stalen cel *Pavilion* genaamd die hij maakt in '99 die, als je er eenmaal instond, kon worden afgesloten door vier rolluiken, die jouw opsloot voor twee minuten, waarin je alleen met je zelf bent en maar één zintuig over heb, de gedachte en de rest word uitgeschakeld, hierin kan je zelf ervaren, twee minuten lang, waarin Job Koelewijn zelf langer dan een jaar in vastzat.

Hierna laat hij zijn traumatische ervaring even achter zich en probeert zich meer te richten op meerdere zintuigen. Zoals zijn eerste bekende project. Daar verpakt hij bouillonblokjes in poëzie (gedichten op kleine stukjes papier) en bekleed een volledige kamer hiermee. Niet alleen geurt deze kamer goed maar kun je ook de poëzie lezen. De gedachte hierachter is dat bouillon en de gedichten beide geconcentreerd zijn, de bouillon is geconcentreerde energie en de poëzie zijn geconcentreerde essays. De combinatie

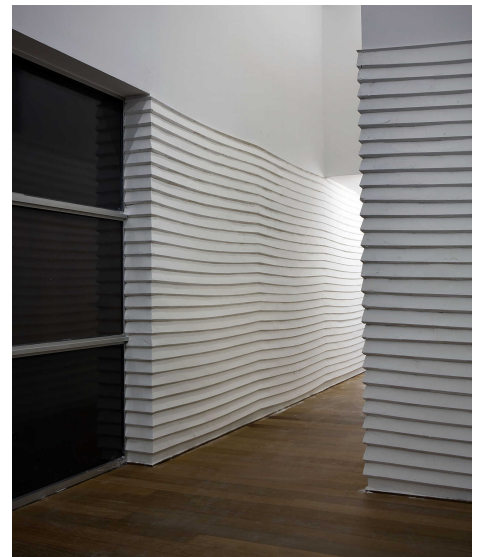

10

laat naar mijn mening de kunst beter tot zijn recht komen. In plaats van alleen de vele gedichten te gebruiken om de kamer mee te bedekken, en alleen het zien en de gedachte te gebruiken als zintuig, voegt hij ook nog de geur van bouillon toe aan het kunstrecept, en betreft je veel meer bij het werk.

Een vergelijkbaar werk van hem is *gebroken wit*. Hierbij heeft Job de wanden van een gang bekleed met babypoeder in een zaagtand-motief. De poeder geplakte poederlaag op de wand is 5 cm dik. Niet alleen speelt het motief van de laag een rol van de beleving, ook de zoete en vertrouwde geur van het babypoeder. Daarnaast, wat ook deels slaat op de titel van het werk, is het "gebroken" als aanschouwer en ruiker van het werk, mag je er ook aan komen, dus ook voelen speelt een rol als zintuig. Je kan er naast vingerafdrukken ook neusafdrukken in de dikke laag poeder vinden. Hierbij pakt hij drie zintuigen, genoeg om kunst ten volle te ervaren.

Typisch voor Koelewijn is dat hij heel veel tijd neemt voor het bedenken van werk en hij keert terug naar zijn denken tijdens zijn verlamming hij noemt dat "*Visual Cleaning*": zonder enige beïnvloeding nadenken

Hij is een kunstenaar die het vooroordeel deels bevestigt "dat een kunstenaar lui is, en de hele dag op zijn reet zit, en niks doet". Dat klopt deels voor hem, bevestigt hij zelf. Soms kan hij twee maanden alleen nadenken op zoek naar een idee. Pas als hij een duidelijk beeld heeft van het idee tot een creatie dan begint hij pas. Maar dan kan hij bijna twee weken non-stop doorwerken tot dat het af is. Mede door zijn ervaring in zijn verlamming, is nadenken over zijn creaties essentieel.

Een van zijn latere werken is het hardop lezen van boeken.

Die boeken (ongeveer twintig) heeft hij doorlopend opgenomen, maar aan één zijde van een cassettebandjes. Elk bandje heeft vijfenveertig minuten aan geluid.

Elk boek heeft hij uitgestald op een tafel met het torentje van cassettebandjes, allen van het boek er boven op. Dus hoe dikker het boek hoe hoger de toren van bandjes.

Het andere deel van dit werk is een geluiddichte kist waarin je de cassettebandjes kunt luisteren.

Job had het idee om net als het andere werk voor de gehele duur van 1 bandje te laten afsluiten, dus driekwartier, helaas omdat het werd tentoongesteld mocht hij niet afsluiten, en vraah me of er na die tijd nog wel comfort is te vinden in de doos.

Het idee hierin net als *pavilion* om maar met één zintuig te luisteren naar het boek, dus alleen met jezelf en het boek, niets meer niet minder. Geen afleiding door andere dingen die het idee erachter alleen maar kunnen verpesten. Een leuk weetje hierachter is dat hij nu bezig met het opnemen van werken van Dostojevski, niet door hem, maar door 10 mensen die een taakstraf moeten doen, weer eens wat anders dan tuintjes schoffelen.

Job Koelewijn werkt niet met specifieke emotionele of moralistische gedachtes in zijn werk, hij is meer bezig met de realiteit en hoe je die overbrengt aan de mens. Hij wil ze verassen en men er anders tegen aan laten kijken, het is niet alleen één zintuig die geprikkeld moet worden maar meerdere. Of specifiek één zonder inmenging van andere. Het brengt je boodschap alleen maar beter over. De realiteit wordt gemaakt door wat je zintuigen opnemen wat je ziet, en als je ze allemaal uitschakelt op één na, is bij bijvoorbeeld het geluid, is het geluid de realiteit.

The World Is My Oyster het laatste voorbeeld waarbij een complete muur liet verwijderen uit een galerie het gat dat overbleef toonde het uitzicht van de achtertuin van de galerie, de galerie diende als het ware als lijst van de realiteit.

De kijker dacht dat hij naar een zeventiende eeuws schilderij stond te kijken, terwijl het eigenlijk de realiteit was. Hij zet de kijker dus op het verkeerde been.

Later werd hij gevraagd om het ergens anders te herhalen, maar vond het proces waarbij hij twee jaar had geruzied met de galeriehouder over het slopen van de muur erbij hoorde.

Hij maakt dus kunst om het te beleven niet om de belangrijke dingen in zijn leven over te brengen aan de kijker. Maar wil van elke belevener, een kijker, ruiker en/of voeler maken. Eén zintuig per keer.

De belangrijke dingen in zijn leven houdt hij voor zichzelf net als dat ene jaar dat hij met zich zelf zat. Hij brengt de beleving over en niet de gedachte.